9805

ქვირა, 2 მაისი 1910 წ.

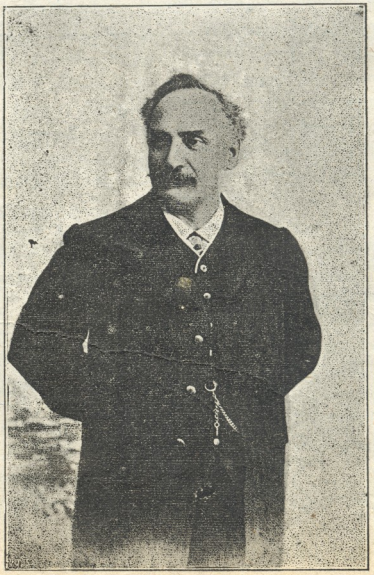

9805

გ. ვ. გედევანოვ-მირა ლიანის 25 წ. იუბილეის გამო

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თეატრი და ცხოვრება

სათეატრო და ჟურნალი

№ 17

კვირა, 2 მაისი 1910 წ.

წლიურად **5** მ. ნახევარ წლით **3** მ. ცალკე ნომერი **10** კ. ხელის მოწერა მიიღ. დრ. საზ. კანტორაში იოსებ იმედაშვილთან. Тифлисъ, редакція **«Театри да Цховреба»**
Іос. Зах. Имедашвили.

შინაარსი: მეთაური; ალარ მიყვარხარ **ი. გრიშაშვილი;** ჩემი შენიშვნები **შ. დადიანი;** სურათი **ე. გაბაშვილისა;** მწირი **კიკნა-ფშაველა;** გაათხოვეს! **ნ. ლორთქიფანიძე;** ალტაცება **ი. მჭედლიშვილი;** კნუტ გამსუნი **პ. დადვაძე;** მეცხვარის გოდება **გ. შიხიანი;** ბიერსტენე-ბიერნსონი **ცისკარი;** მ- ნ. კროპივნიცკი **ცრემლი;** ნინო **დ. ალლაძე;** მუსიკოსი კ. ფოცხვერაშვილი; დიქცია **გ. ჯაბადარი.** ამდროს ვივიწყებ **გ. ფოცხოველი;**

2 მაისი 1910 წ

ხელოვნება და ხელოსნობა. ჩვენმა წარსულმა ცხოვრებამ, ისტორიის ქარტეხილის მრავალმა ცვალებადობამ ერთი საძაგელი სენი ჩაგვინერგა ძვალსა და რბილში, — მონური სული, ინტრიგანობა, ორპირობა შინ თუ გარედ...

გადაავლეთ თვალი ჩვენს საზოგადოებრივ ცხოვრებას და დარწმუნდებით, რომ მთელი ჩვენი საზოგადოება, მცირედ გამონაკლით, ზემორეალნიშნული სენითაა დაავადებული...

ქართული თეატრის ყოველი მოყვარული ჰგრძნობს, რომ ჩვენს სცენას ნიჭიანთა სიკოტრე შეეპარა, ალარსად სჩანს ხელოვანი, ყოვლად სრული მსახიობი, რომელსაც შეეძლოს საზოგადოების ყურადღების ზეალყვანა...

სავალალო კიდევ ის არის, რომ თავისუფალ ხელოვნების ტაძარში ბატონყმურმა, მონურმა, ყალთაბანდურმა სულმა დაიგუბა... ხშირად ქვენა მიზნით, ან ნივთიერ და სხვა მოსაზრებით ისე უდიერად ეპყრობიან ამა თუ იმ სახელოვნო ნაწარმოების გაპიროვნებას, რომ ბრაზი გარჩობს...

ხელოვნება'ს ზომა-ნაკლები არა სწამს-რა, ნაკლული-ნახევარი მისთვის არ არსებობს, საჭოარაო არა აქვს-რა,—მისი კანონია **სრული სისრულე**, თუ შეიძლება ასე ვსთქვათ. მცირედი გარდამეტება, მცირედი რისამე დაკლება ჰლახავს სიმშვენიერისა და სიწმინდის გრძნობას, სალი სულის მოთხოვნილებას...

ჩვენის დროის მსახიობთა შორის საზოგადოდ და განსაკუთრებით ჩვენს სცენაზედაც არამც თუ ხელოვანთ, ცოტად თუ ბევრად, უნაკლულო ხელოსანთაც იშვიათად ვხედავთ...

არ არის შემოქმედება, არ არის გაპიროვნება!..

სად არის ხსნა?

პასუხს თვითონ ცხოვრება იძლევა: თუ ხელოვანი არა ხარ, რიგიანი ხელოსანი მაინც იყავ და თუ ესეც არ შეგიძლია—მოშორდი სცენას, მოშორდი და ნუ ჰპილწავ ხელოვნების უმწიკვლო საკურთხეველსო...

სამწუხაროდ ჩვენს სცენაზედ ხშირად ,,ნათელმირონობით“, ,,მამიდაშვილობით‘‘, ,,იმას როგორ ვაწყენინოთ‘‘—ის პოლიტიკით აწარმოებდენ საქმეს... რომელიმე კაცი თუ შესაფერი არ იყო თავის წოდებისა, მინიჭებულის მდგომარეობისა, მაინც ფეხქვეშ აქელვინებდენ წმიდათ წმიდას, ჩვენის სცენის აწყმოსა და მომავალს...

ავილოთ რეჟისორი. სხვისა რა მოგახსენოთ და ჩვენს სცენაზედ მაინც რეჟისორს უდიდესი მნიშვნელობა აქვს. სავალალოდ ძნელად თუ რომელიმე რეჟისორმა გაამართლა თავისი მოწოდება: უმეტესობა ამათგანი რეჟისორად აწერდენ ხელს და არამც თუ წარმოდგენას მოაწყობდენ, მსახიობს წრთვნიდენ რეპეტიციას არც კი დაესწრებოდენ, ანუ თუ ,,რეჟისორობდენ“,—პიესის წაუკითხავად.

არც მსახიობნი ეკიდებოდენ თავიანთ საქმეს მონდომებით.

და ყოველივე ეს იმიტომ ხდებოდა, რომ

ორპიროვნული სულითა ვართ გაჟღენთილი,— ,,როგორ ვიწყენინოთ'', — აი არგუმენტაცია ზოგიერთ მეთაურთა...

ვიმეორებ, შეიძლება სხვა რომელსამე საქმეში ივარგოს „ნათლიმამობამ", არა პირდაპირობამ, ხოლო სტანსზედ-კი ამას ადგილი არ უნდა ჰქონდეს, ვინაიდან მსახობის, რეჟისორის, სტენის მოდგაწის ყოველივე ნამოქმედარის ფხიზელი მეთვალყურეა საზოგადოება, მაყურებელი,—და სიყალბე ხანგრძლივ ვერ გასტანს: საზოგადოება ველარ შეურიგდება შინაურ ინტრიგანთა თავგასულობას, მეტ ხორცთა უნიჭობას...

ჩვენი ერთად ერთი ეროვნული-საერთაშორისო, ნაციონალურ-ინტერნაციონალური ტაძარია თეატრი, მას გულცივად ნუ მოვეპყრობით...

ჩვენი თეატრის მესვეურთა და მოღვაწეთ ყოველივე ეს უნდა გაითვალისწინონ, დაჰგმონ ორპიროვნული პოლიტიკა, „ნაოლიმამობა", თეატრის არე-მარეს მოაშორონ ყოველი უსარგებლო და მეტბარგი,—თეატრი ხომ საქველმოქმედო დაწესებულება არ არის,—თავი მოუყარონ სასარგებლო მუშა—ელემენტთ და, თუ სამწუხაროდ ჯერ ჯერობით ხელოვანთ ვერ იშოვის,—ხელოსნები მაინც რიგიანი დაიგულოს...

თუ ბუნებამ ხელოვანნი დაგვიძვირა, ხელოსანთ შექმნა ხომ მაინც ჩვენს ხელთაა...

—:—

ახალი გამგეობის საქმიანობა. ქართ. დრამ საზოგ. ახალი გამგეობა დიდის ხალისით შეუდგა საქმიანობას: თავ.-აზნ. თეატრი იჯარით აიღო სამის წლით, მომავალი სეზონისათვის დასის მოწვევა გადასწყვიტა და რეჟისორნიც მოიწვია, განზრახული აქვს დრამატიული კურსების დაარსება, რეპერტუარს ადგენს და სხვ. უნდა აღვნიშნოთ, რომ ყოველივე ეს გულს სიამით გვივსებს და ჩვენის სცენის განახლებას გვპირდება...

ვერ ვიტყვით, რომ ეს მხოლოდ უბრალო „ფართიფურთი" იყოს, ვინაიდან გამგეობაში საქმის ხალხი, ქართული თეატრის მოყვარულნი მუშაობენ; თუ იმასაც გავითვალისწინებთ, რომ გამგეობის თავმჯდომარე ნ. გ. ქართველიშვილია, უკვე გამოცდილი და საქმის ზედმიწევნით მცნობი, სრული იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ ქართული თეატრის საქმე ჯერ-ჯერობით სანუგეშოს მეტს არას გვპირდება...

მაგრამ თვითეულნი კაცნი რაც გინდ დევგმირნი იყვენ, საქმეს ვერ დასძლევენ, თუ შეთანხმებული მუშაობა არ იქნება...

ამ ჟამად ჩვენი სცენა დიდს კრიზის განიცდის, ბევრი ნაკლი აქვს მას: სულიერი და ნივთიერი, შინაური და გარეგნული. ამიტომ თეატრის ინტერესი მოითხოვს ჩვენის სცენის ყველა მოღვაწეთა გაერთიანებას...

ჩვენებური-ძველებური ინტრიგანობა, დიაღაც, რომ ერთხელ და სამუდამოდ დავიწყებას უნდა მიეცეს...

კარგად უნდა გვახსოვდეს რომაული ანდაზა: Concordia parvae res crescunt, diskordia maximae dleiabuntur—თანხმობით პატარა საქმენი იზრდებიან, უთანხმოებით-კი დიდნიც იშლებიანო.

პირად პატივთ მოყვარულნი ვართ, თუ საზოგადო საქმის ნამდვილი მკითხველნი, ამას ახლო მომავალი გვიჩვენებს...

ჯერ-ჯერობით-კი ახალ გამგეობას წარმატებასა და წინსვლას ვუსურვებთ სამშობლო სცენის ასაყვავებლად, ხელოვნების სადიდებლად...

—:—

ა ღ ა რ მ ი ყ ვ ა რ ხ ა რ...

ტოკავდა მკერდი,
შენთვის ლექსს ვწერდი,
მწამდა—მშვიდობას სულსა მოჰბერდი!

**

ქნარი მოვმართე,
შენ ერთს მოგმართე,
შენ კი მომიძღვენ სამარე ფართე...

**

ხელს გკრავ, გიშორებ,—
კვლავ გიმეორებ:
ოცნებას მსხვრეულს ვერ გაასწორებ!

**

ჩაკვდა აკორდი,
ცრემლად დავგორდი...
აღარ მიყვარხარ... გასწი, გამშორდი!..

ი. გრიშაშვილი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჩემი შენიშვნები

2

სამწუხაროდ სულ საანბანო ჭეშმარიტებაზე უნდა ვილაპარაკოთ ჯერ-ჯერობით, რადგანაც ან სრულიად დავიწყებული გვაქს „თეატრის კაცებს“ ეს ჭეშმარიტებანი ან და კიდევ წაყრუებული.

ოცდახუთმეტი წელიწადია, რაც მუდმივი ქართული დასი არსებობს, რაც ნამდვილსა და შეუწყვეტელს ქართულს სახიობას მკვიდრი საფუძველი მიეცა და ეს არის ბრწყინვალე ხანა **შექმნისა, გაჩენისა, წარმოშობისა**.

ისტორია აქედან იწყება.

წინანდელი—საპატიო და მშვენიერი, მაგრამ მაინც მითოლოგიაა ჩვენი თეატრის მატიანესი.

სინამდვილე-კი ამ ოცდახუთმეტი წლიდან მოდის და ამისი საუკეთესო ბურჯნი არიან: ვ. აბაშიძე, კ. ყიფიანი, ბ. ავალიშვილისა, ნ. გაბუნია-ცაგარლისა, მ. საფაროვ-აბაშიძისა, კ. მესხი და შემდეგში კიდევ ვ. გუნია და ვ. ალექსი-მესხიშვილი.

მაგრამ ეს ისეთი მახლობელი ამბავია, რომ ამას ჯერ ისტორიული საზომით ვერ მივუდგები. ჯერ კიდევ აღტაცებასა გვგვრის ჩვენი პიონერების სცენაზე გამოსვლა და მათ-მიერ განსახიერებული პიროვნებანი. ეს ჯერ კიდევ ხელ-მოსაკიდი თანამედროვე მოვლენაა, მხოლოდ უკვე მომწიფებული, სრულ-ქმნილი და დამთავრებული.

გზა უკვე განვლილია, გზა დიდებით მოსილი და მაღალ-ნიჭიერებით გაშუქებული. ამ „გზა-თელილზე“, მუდამ მაღლობით აღსილი, მოწიწებით ქედს დახრის მომავალი მგზავრი.

მხოლოდ ეს მომავალი მგზავრებიც რომ გაჩნდენ, ესეც უკვე საგრძნობელი ამბავია. და სწორედ ეს არის ასახსნელი და უფრო ფართოდ გამოსაკვლევი, რა მართებთ ამ **მემკვიდრეებს**.

წინაპრებმა თავიანთი მისსია შეასრულეს —დაარსეს ქართული მუდმივი სცენა და ეს ისეთი ღვაწლია, რომ სხვას ვეღარას მოვთხოვთ ამ დიდ ჭირნახულს ადამიანებს.

დანარჩენი — განგრძობა საქმისა მეორე თაობის საქმეა და დღეს-დღეობით სწორედ ეს მინდა აღვნიშნო.

ბევრს გაეღიმება—ვინ არიან ეს მეორენიო? სად არის ნამდვილი მემკვიდრენი ჩვენის დიდათ მაღალ-ნიჭიერ არტისტებისაო?

და მართლაც... რომ ჩამოვთვალოთ ეგრე ნიჭიერნი თითქო არც კი გამოსჩანს ჩვენი სცენის ახალ-გაზდობაში,

შეიძლება, როგორც ყველგან, ჩვენშიაც ინდივიდუალური ნიჭი გადაურიგდა მასსას, კოლექტივს და ჩვენს თეატრსაც დაუდგა ხანა საერთო მწყობრისა, ანსამბლისა, საერთო მოლიან სურათის შექმნისა.

მერე რა გგონიათ, ასეთი თეატრი კი არ არის ჩვენთვის სასურველი? განა ასეთ სცენას არ მოაქვს თავისი დიდი ნაყოფი, დიდი სარგებლობა? და მეც სწორედ ესა მგონია—ამ მეორე თაობამ უნდა შეიგნოს თავისი ფალი. მან უნდა შექმნას ანსამბლი. და უმთავრესად კი მან უნდა გაამეფოს რეალიზმი ჩვენს სცენაზე. ჩემის ფიქრით ეს არის მისი თავი და თავი მოვალეობა. პირველმა თაობამ დაამკვიდრა, შეჰქმნა ქართული სცენა. მეორემ რეალიზმი დამყაროს მუნ.

საზოგადოთ თეატრს ახლა დიდი, გარდამავალი ხანა უდგას. ათას-გვარი ახალი გზები ჩნდება, ჯერ ბუნდოვანად რასაკვირველია, მაგრამ მაინც გაცხარებული კვლევა-ძიებაა ხელოვნების სფერაში. ჩვენ, რა თქმა უნდა, ანგარიში უნდა გავუწიოთ ყველა ამას და, რაგდენადაც შეიძლება, უნდა ვეცადოთ, რომ ჩქარის ნაბიჯით ვიაროთ და დავეწიოთ საუკეთესო თეატრთა მდგომარეობას, მაგრამ დღეს-დღეობით მაინც ჩვენი საუთარი საქმე გვაქვს გასაკეთებელი. ახლავე რომ პირდაპირ ვისკუპოთ და, მაგალითად, ესრეთ წოდებულ „სტილიზაციას“ შევუდგეთ, უბუნებო საქმე იქმნება. ეს იმას ემგზავსება—სახლი გვქონდეს აშენებული, მაგრამ გადაუხურავი იყოს და ჩვენ კი ჭერის ხრახნილებზე დავიწყოთ ზრუნვა. პირველი საქმე ხომ სახლის გადახურვა უნდა იყოს ჩვენთვის. და მეც აგრე მიმაჩნია — ჩვენ თეატრს მშვენიერი და მტკიცე საფუძველი აქვს ჩაყრილი, კედლებიც აშენებულია, მხოლოდ სწორედ ეგ სახურავი აკლია დი აი მეორე თაობის მოვალეობაც ეგ არის, რომ ეს სახურავი მოიხერხოს, მხოლოდ რიგიანისა და ზედმიწევნილის მასალისაგან კი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შეიძლება ამ მომავლის მუშაობაში ვერ შეთანხმდენ წინაპრები და მემკვიდრენი ე. ი. ჩვენი მხცოვანები და ახალგაზდები და ეს იქნება სწორედ ერთხელ კიდევ განმეორებული მამებისა და შვილების შეუთანხმებლობა, მაგრამ ამან არ უნდა შეაშინოს არც ერთი მხარე. მეორე თაობა იმიტომ, რომ მხცოვანებთან შეუთანხმებლად, თითქო ობლად რჩებიანეს მათი ყმაწვილური შეკრთომაა მხოლოდ, თორემ დამოუკიდებელ, „უაპეკუნო“ ბრძოლაში „მკლავი“ თვითვე „გაუმაგრდებათ“ და არ უნდა შეშინდენ ჩვენი დამსახურებული მსახიობნიც, რომ უიმათოთ ვითომ მათი საყვარელი საქმე დაიღუპება. მათ დიდი ბრძოლა გამოვლეს და ვალ-მოხდილნი პირ-ნათლად შესცქერიან განვლილ გზასა. მომავალი-კი, მომიტევონ და, მათ ხელთ არ არის, ეს ყველგან და ყველაფერში ასე ყოფილა და რა გასაკვირია, რომ ამ მიუცილებელ კანონს ჩვენც ვერ ავცდეთ.

ამიტომ კიდევ და უფრო ნუ შეეშინდება მეორე თაობას ჩვენი სცენის მუშაკებისას, თუ მოხუცებთან ჩამოშორებაც-კი მოუხდება.

იგი წავდეს. მხოლოდ ქონდეს ღრმა რწმენა თავის საქმისა. გაირკვიოს, რაცა აქვს გასაკეთებელი, რა არის დღეს-დღეობით მისი მოვალეობა, ნუ დაიზარებს გარჯასა და შრომასა და **მისი მომავალი** მისი იქნება.

უბედურებაა, როდესაც **შენი მომავალი** დაგეკარგება კაცს. ამას უნდა შეგნება, ამას მართლა უხუმრად უნდა ჩაუფიქრდეს ჩვენი ახალგაზდობა.

ისრე კი, პირადად მე, მის მოვალეობად დღეს-დღეობით ჩვენს სცენაზე რეალიზმის და მაშასადამე, ანსამბლის მწყობრ წარმოდგენათა დამყარება მიმაჩნია.

შეიძლება იცოტავონ ასეთი პატარა მისსია, მაგრამ თუ დაუკვირდებიან, მიხვდებიან, რომ ეს მოვალეობა, დიდია იგი თუ პატარა, თვით საქმის ვითარებამ არგუნა.

მე-კი პირადად ერთხელ კიდევ დავუბრუნდები ამ საგანს და ვეცდები გამოვარკვიო— რათა ვარ ასე თითქო ცალმხრივი, რათა მსურს მხოლოდ რეალიზმის დამყარება ჩვენს სცენაზე და რა მიზეზები მიმაჩნია ამის დასასაბუთებლად.

შალვა დადიანი

ამ დროს ვივიწყებ!..

რა რიგად მიყვარს მე თვე მაისი, მაღლა მთაზედა ტყეში რომ გისწრობს ამინდი მისი.. უეცრად ქარი ამოვარდება, ზნექავს ხეებს,ააშრიალებს ფოთლებს!..

არე-მარეს გადაჰკრავს ქვიშისა ფერი, ცა ჯერ წინწკლებს სცრის, მერე უცებ შორს სადღაცა დაიგრიალებს და ტალღასავებ გრიგალი მთაბარს წამოუქროლებს!.. ჰქავს მრისხანედ, ელვა საშინლად მიმოანათებს და ღრუბლებ შიგან დაკლაკნილი სადღაცა ჰქრება!..

გრგვინვა-ქუხილი შესძრავს ღრუბელთ, ცა განრისხდება და წამოვა შხაპუნით წვიმა!..

ჰექა-ქუხილი კვლავ უმატებს, გრიალ-გუგუნით ღრუბლებს ბასრავს... იძვრის მთა-ბარი!.. ხმა ქუხილისა გადაგორდება სადღაცა ხევში და შორს მთებში ნელ-ნელ ყუჩდება, სანამ ხელახლად ხმა მისი არ განმეორდება!.. შხაპუნა წვიმაც ძლიერდება —ტყეს და მინდვრებს ჰბანს!.. ქარი წყნარდება... ცრემლით ნაბანი ფოთოლნი ცასა შესცინიან და ნაწვიმარიც, ათას ღვარად გადაქცეული, თავქვე ხევისკენ მიექანება...

გრგვინვა-ქუხილი ნელ-ნელ მშვიდდება... ღრუბლები ცას იფანტება, ოდნავ-ღა სცრის დედა-მიწაზე, ცა კეკლუცდება... მზე გამოაშუქებს და არე-მარეც, ზურმუხტად ქცეული, ნაზად ბიბინებს!..

ფოთოლ-ღეროებს ცვარნი აალმასებენ, აკაშკაშებენ... ალტაცებულნი ფრინველნი ტკბილის ხმით ჟღურტულებენ. მთისა წვეროზე გადმოეშვება ცისარტყელა და ცაც, გაბრწყინვებული, თვალწარმტაცად იღიმება!..

ხევში შხუილით აზვირთებული ტალღა ტალღაზე მიექანება, ნაპირს მცენარეთ ელამუნება, კლდეთ ეხეთქება...

და ხმა ხევისა, საამურ ჟრიამულით, შიშის გრძნობით, ტყეშა იფინება!..

მწყემსი ალერსით დაჰყურებს ფარას და, ბუნების სიმშვენიერით აღფრთოვანებული, ტკბილად არაკრაკებს სალამურს!..

ამ დროს ვივიწყებ ქვეყნის ჭირვარამს, დღიურსა სრბოლას, ზრუნვას!.. ვგრძნობ სიხარულს, და ბუნების დიადობაში მეც ზევმაღლდები!...

გიორგი ფოცხოველი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეკატერინე გაბაშვილისა

სურათი

ყმაწვილი ქალის ცხოვრებიდან

მოქმედნი:

ელენა, ახალგაზდა ქალი
ქალია, მისი დედა
ფეფო, **პავლე** } მსახურნი
ფოსტალიონი

I

ევროპიულად მორთული ოთახი. ერთ კუნჭულში სდგას ტახტი. მდივანზე ზის ელენე და წიგნსა კითხულობს. ტახტზე ზის ქალია და აბრეშუმს ართავს.

ქალია. კმარა მაგდენი კითხვა! რით ვერ ამოიკითხე ეგ საოხრო ისტორიები? მეც ადამიანი ვარ, ერთი ხმა გამეცი და.

ელენე. რა გნებავთ, დედა, რაზე გელაპარაკოთ? უეჭველია, მე რასაც გეტყვით, თქვენ სხვანაირად ახსნით და ბოლოს ჩვენი ლაპარაკი ჩხუბად გადაიქცევა. ისევ ისა სჯობია ჩუმად მისხდეთ და ჩვენი საქმე ვაკეთოთ.

ქალია. მეხი კი დაგეცა მაგ თავზე!. არა რა უგუნური დედაკაცი მე ბნახე, რომ შენი ლაპარაკი ვეღარ გავიგო! შენისთანა იყო გიორგი კნიაზი, შენმა მზემა, რომ მთელი საათობით მელაპარაკებოდა ხოლმე.

ელენე. ეს წიგნი უთუოთ დღეს უნდა გავათავო, და, თუ შეიძლება, დამაცალეთ. გეხვეწებით.

ქალია. გაათავო ვინ იცის საღმრთო წერილის წიგნებს კითხულობ! სულ იმ წიგნებს კითხულობთ: ეს იმან შეიყვარაო, ეს იმანაო, ის კლდეზე გადაკარდა სიყვარულითაო და კისერი მოიტეხაო, იმან საწამლავი დალია და თავი მოიკლაო! მართალია, დილიდანვე ჟამნს დაადგები და სულისათვის იზრუნებ!

ელენე. ოხ, ღმერთო, რა უბედურობაა, რომ კაცმა თავისუფლათ წიგნი ვერ წაიკითხო! ჟამნი თქვენ იკითხეთ, სულისთვის თქვენ იფიქრეთ და მე თავი დამანებეთ.

ქალია. მეხი კი დაგეცა მაგ თავზე დარიგებასაც რომ მაძლევ!

ელენე. ბატონო, დამანებეთ თავი თქვენი ღვთის გულისათვის!

ქალია. საწყალი, გული შეგიწუხდა? აბა ბიჭბუჭები, სტუდენტები გელაპარაკებოდნენ, მაშინ ლაპარაკით ხომ ყურებამდინ გაიტანდი ტუჩებსა!

ელენე. ღმერთო, რა ჯოჯოხეთია, საით გადავარდე, როგორ მოვისვენო..

ქალი. წადი რუსებთან ილაზღანდარე, გულმა ეგები მოგისვენოს..

ელენე. კმარა, შენი ჭირიმე, კმარა. ყოველ დღე ეს ამბავი საშინელებაა. ერთი წელიწადია რაც პანსიონიდან გამოველ და ყოველ წამს ამ დღეში ვარ, მოთმინებას საზღვარი აქვს..

ქალია. ყურებზე ხახვი არ დამაჭრა.

ელენე. (გაღაგდებს წიგნსა) ღმერთმა კი შეარცხვინოს ამისთანა სიცოცხლე. (ამ დროს შემოდგა ფოსტალიონი)

ქალია. (წასწვდება კონვერტს) აქ მომეც.

ელენე. ჩემთან გახლავთ. (დასდგამს წიგნს, ძრაე ლეკეხარდება და ფოსტალიონს იეთრს ბაზალს ალდგეს) გმადლობ! (ფოსტალიონი გავა)

ქალია. ეგ რა ჰქენი? აბაზი და ფოშტალიონი ვის გაუგონია! ოხერი ფულები გაქეს! ერთი შაური ვერ გამიმეტია რომ ბაშმაკი დავაკერებინო..

ელენე. (მხარულად) ეგ წიგნზეა, დედილო დამოკიდებული. ზოგიერთა წიგნი ისე სასიამოვნოა, რომ მანათიც არ არის დასაშური მომტანისათვის.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქალია. აბა ერთი მიჩვენე—რა გესიამოვნა ეგრეთი.

ელენე. ვერ გიჩვენებთ, იმიტომ რომ ვერას გაიგებთ.

ქალია. როგორ თუ ვერას გავიგებ! ახლავ მაჩვენე, თორე თავზე გადაგაფხრეწავ. ვინ იცის —ვინ ოხრისგან მოგივიდა! მაშ მე ვერ უნდა შევიტყო!

ელენე. გეუბნებით, ვერ შეიტყობთ და სულ სხვა ნაირად ახსნით ამ წმინდა აზრებს, რომელიც ამ წერილშია გამოცხადებული.

ქალია. მამე, თორე დღეს დაგამწარებ!. (წასწვდება წასართმევად)

ელენე. (წერილს უბეში ჩაიდებს) გთხოვთ შორს დასდგეთ. ყოვლის გზით შეგიძლიანთ დღე გამიმწაროთ, მანამ თქვენ ხელში ვარ, მაგრამ ჩემ გულში ჩამოხედვის ნებას კი არ მოგცემთ.

ქალია. აქ მომეც, თორე, სახლში აღარ შემოგიშვებ!

ელენე. (საათს დახედავს) ხუთი საათია. დროა შკოლაში წასვლისა, „უროკზე" დამიგვიანდება, გზა მიბოძეთ გავიარო.

ქალია. მინამ წიგნს არ წავიკითხამ, გარეთ ვერ გახვალ.

ელენე. არაოდეს. გამატარეთ.

ქალია. (მივარდება) გულს გამოგაგლიჯავ, შე აშარო, შე უნამუსო!

ელენე. გეუბნებით კმარა, გზა მიყავით.. (დაუჭერს ხელებს, იქით მიაყენებს და გარედ გავარდება)

ქალია. (გამოუდგება) ხედავთ ამ აშარს, რას მიშვრება! ლამის ხელიდან არ გამექცეს... აი მოკვდი, გაწყდი, ცეცხლი მოგეკიდოს, შე აჯილდავ, შენა! (გავა)

II

ფეფო. (შემოვა, ანთებს სარკესთან სანთლებს და ლაპარაკობს) ღმერთო, როდის მეღირსება, რომ ჩემი პატარა ქალბატონი გათხოვდეს. მაშინ უყურეთ ფეფოს, რა რიგად მოვიპრანჭები! ისეთ „პრიჩოსკებს" გავიკეთებ, „კრასავიცას" დავეგვანო.. ვენაცვალე ჩემ ელენეს. რა თავისუფალი ვიქნები, რა „ტანციებს" გავმართავ. (აიწევს კაბის კალთებს და თამაშობს) ტრა-ლა-ლა! ტრა-ლა-ლა! როდის მოკვდება ქალალა. არა, დასწყევლოს ღმერთმა, გულის ძილში რომ ვიყო, მამაგლიჯავს ხორცს და ამ გულგახეთქილზე ცივცივ წყალს დამასხამს. საქმეში ხომ არ ჩამაფერხებს. ტყუილად არ არის ნათქვამი: სომეხს რომ საქმე გამოელის, მოსამსახურეს ქვას გაუგორებს და უკან გამოუყენებსო. იმ დღეს საგორავი ქვა ეყიდნა და მთელი დღე ბანი მატკეპნინა. ელენეს ხათრი რომ არა მქონდეს, ერთ დღესაც არ დავდგები. ელენე კი ყოველთვის მე მესარჩლება. იმ დღეს დიდმა ქალბატონმა მცემა და ელენე წეეჩხუბა, შენ ნება არა გაქვს გოგოსა სცემოო, ესეც ისეთი ადამიანია, როგორც შენაო. ღმერთო, რა ანგელოზია! ნეტა ყველა უმცროს-უფროსობაში ასეთი განსხვავებაა? (თან თავს ისწორებს)

პავლე. (შემოვა) გოგოჯან, რას იპრანჭები, მე ეგრეც მამწონხარ.

ფეფო. ახლა მეცა მკითხე მომწონხარ თუ არა.

პავლე. ეგ საჭირო არ არის. ქალბატონი მყავდეს ცოცხალი, თორე შენ მოუწონებლივაც შეგირთავ. ან არა და, ფეფოჯან, რათ მიწუნებ? გაგიჟებით არ მიყვარხარ თუ? ღმერთმა ხომ იცის, შენ რომ გვერდით გამივლი ხოლმე, ჩემი გული ძაგძუგით ლამის ამომვარდეს.

ფეფო. ოჰ ნუჟნო, შენი ცარიელი სიყვარული! შენი შალის ჩოხა კი არ დამახარბო.

პავლე. ოო, ვიცი შენ რაც მოგწონს: იმ მყრალი იმერლის მაუდის ჩოხა, იმის ჭრიალი წაღები და გაქონილი თავი!!

ფეფო. არა შენმა მზემ, შენ გიგავს იმას ვერცხლის ქამარ-ხანჯალი და საათი! შე საცოდაო არც კი იცი სასმელია, თუ საჭმელი საათი! (გამოიჭიმება) ერთი იმის „ჩევო იზვოლიტე, ბარინ" სულ გაგყიდის და გიყიდის.

პავლე. კიდეც ეგ „ჩევო იზვოლიტე" დაგიყენებს თვალებს, იმერეთში რო გადაგიყვანს და მჭადით ამოგიყორავს მუცელს და იფნის სახრით დაგიზელავს გვერდებს.

ფეფო. მამა გიცხონდა შენცა და იმასაც. მე ხელსაც ვერავინ მახლებს. ქალაქის გზა ვეღარ გავიგე, საცა კი მივიდე ქალაქში, თვეში თუმანი ჩემთვის გალესილია.

პავლე. მაშ ისევ იმერელს წაჰყე. ისინი არიან დაჩვეული ქალაქში ცოლების გასტუმრებას.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ფეფო. გასქდი, მოკვდი, იმას წავყვები იმას! ეგრე თვალებს დაგაბრეცინებ ქალამნებიანო!

პავლე. სუ, თორე მოკლავ! (წასწვდება ფეფოს. ფეფო სტოლს მიეჯახება და სტაქანს ვადაჯდების. ამ ხმაზე ანეინა ქალია გამოვარდება ტოტახით ხელში)

ქალია. რაო, რა ამბავია? ჩემი სახლი თქვენ დაგრჩათ. სუყველა უნდა დაანგრიოთ და დამტვერიოთ, გადით, გადით, თვალით არ დამენახოთ!

პავლე. ქალბატონო, სულ მაგის ბრალია (გოგოზე)...

ქალია. (გამოუდგება გოგოს. ფეფო დარბის სცენაზე) შე ურცხო, შე უნამუსოვ, შე უჯიანშოს გაზრდილო! შენც შენი ქალბატონი გამიხდი, უნდა თავზე დამაჯდე! ორ-ორი სანთელი აგინთია და ჩემი სახლი ბიჭებთან საარშიყოდ გაგიხდია! დაგადნობ, შე უნამუსოვ, სისხლს გაგიშრობ, სისხლსა! (ფეფოზ კაკვრდება)

ქალია. გაგიგონიათ ეს ამბავი? მოსამსახურეს ზალაში რა უნდა? ეს სულ ჩემი ქალის ამბავია. დაქცეულიყო ის დღე და საათი, როდესაც მე ის პენციონში მივეცი. ახლა სულ ახალ-ახალ პლანებს მიწყობს, მოსამსახურე და ქალბატონი სულ ერთიაო, ორთავეს სულ ერთნაირი სული უდგათო, ერთნაირი სისხლი უტრიალებთ გვამშიაო. ჰაი და ჰაი! დიდ აღაგეურქაანთ ქალსა და მუეიკ ფეფუას ერთ ნაირი სისხლი უტრიალებთ გვამში. შვილო, თუ ეგრეთი უმეცარი გამოხვიდოდი, მუცელში გასწყალებოდი დედა შენსა...

ელენე. (შეშოკა) დედა, რაზედ ანჩხლობთ?

ქალია. როგორ თუ ვანჩხლობ! შენ როგორ მიბედავ მაგ სიტყვას ანჩხლობ, ჰა!

ელენე. მომიტევეთ. ნუ ყვირით, სტუმარი მოვიყვანე, რას იტყვის, უცხო კაცია.

ქალია. უცხოა! ეგ კარგად ვიცი, შენ მაინც სულ უცხოებზე გიჭყეტია თვალები. იმათთან რუსული ღიჯღიჯი ათას ჩემისთანა დედას გირჩევნია!

ელენე. გეხვეწები, დედა, ცოტას ხანს კიდევ მოითმინეთ, სტუმარია, გარედ იცდის, ნუ შემარცხვენთ.

ქალია. როგორ თუ სტუმარია? რა დროს სტუმარია, მე არა მესტუმრება რა, ცხრა საათია, მოხუცი ვარ, უნდა დავიძინო. იქით გადი, სანთელი უნდა გავაქრო!

ელენე. ნუ, შენი ჭირმე, დედა გენაცვა, ნუ შემარცხვენ, ეს ერთი კიდევ მოითმინეთ ჩემი შეწუხება და თუ ჩემთან ცხოვრება აღარ გინდათ, მაგაზე მერე მოვილაპარაკოთ.

ქალია. არა და არა! მე ჩემს სახლს ჯიცერების საჯოგედ არ გავხდი! აქამდინ თავ-დაცული ვყოფილვარ და არც ახლა შეგარცხვენინებ თავს. წადი, შენ თითონ გაჰყე, საცა გინდა. იქით მეთქი, სანთელი უნდა გავაქრო! ან შენ ჩემ ნებაზედ უნდა მოიქცე და ან თვალიდან დამეკარგო.

ელენე. დედა, საკმაოა თქვენგან ჩემი ამდენი ტანჯვა! მეტი მოთმინება აღარ შემიძლიან და ან რისთვის-ღა უნდა მოვითმინო. რისთვინ უნდა გავაჩუმო ჩემი ყოველი გულის თქმა! იმიტომ რომ თქვენ მუახლეკ გავხდე, იმიტომ რომ ყოველივე კაცობრიული თავისუფლება დავკარგო და ყოველს წამს თქვენგნით ამ ჯოჯოხეთში ვეგდო? არა, მე ამ ცხოვრებას სიკვდილს ვარჩევ. მშვიდობით. მე წავალ სხვა გზაზე, და არც მგონია ჩემმა არჩეულმა გზამ ცუდ საზღვარზე მიმიყვანოს. მადლობა ღმერთს ბედს ჩემთვის იმოდენა შეძლება მოუცია, რომ შემიძლიან სწავლა გავაგრძელო და, ადრე თუ გვიან, სრულს თავისუფლებას მოვეწიო. საკმაოა იმ პირების დღეუბავაც თქვენგნით, რომლებსაც არ შეუძლიანთ თქვენთან—ძველებთან არც ზნეობით და არც მატერიალური შეძლებით ბრძოლა.

ქალია. წადი, წადი! ისეთ გზაზედაც წასულხარ, რომელზედაც მამა ჩემმა და მამა შენმა გაიარეს...*)

1896 წ. **ეკატერინე გაბაშვილისა**

*) პირველად წაიმოდგენილი იქმნა 1876 წ. ახალქალაქში. დაბეჭდილი იყო სერ. მესხის ,,დროებაˮ-ში 1879 წ. № 13. **რედ.**

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მწირი

გარს მახვევია შავი ლანდები,
კვალ და კვალ მომდევს ცხოვრების წყენა;
ქვითინით დავძრწი აზრთა უფსკრულში,
სულს მიქეჯნს მწარე ზრახვათა დენა!..

ვიწვევ საბრძოლად სოფლის შემოქმედს,
ვსწყევლი მის ძალუმ იდუმალებას;
მკვეთრი მახვილით ვაპობ ბნელ ქვესკნელს,
ვაკრთობ, ვაზარებ კაცთა ღვთაებას!

მაგრამ... ღიმილი—ჩემს გოდებაზე
შუბლსა მიმშვენებს ეკლის გვირგვინით;
უძლურსა მასმევს შხამს და სამსალას,
მაჭკნობს უდროოდ სულთქმა-ქვითინით!..

კიკნა-ფშაველა

გაათხოვეს!

მზემ ერთას წამწამით შემოაჭყიტა ფანჯარაში, მაგრამ საჩქაროდ მიიმალა, თითქოს ენანება არ გაალვიძოსო. მზემ შემოიხედა ოთახში და ფარდების სახეები ხელოვნურად ამოაგვირიშტა იატაკზე, კედლებზე და საბანზე. მზეს ბოლოს გული მოუვიდა — ასეთი გაუთავეელი ძილიც არ მინახავსო — და გაალმასებულის სახით შემოვარდა.

ლოგინში მწოლარე ყმაწვილმა თვალები ოდნავ გაახილა, გადაბრუნდა მეორე გვერდზე და ისევ ბურუსს მიეცა.

„როცა სდუმს“ — ფიქრობდა ნახევრად მძინარე — „გავიწყდება სურათის გონება და თუ ლაპარაკობს აღარ აქცევ ყურადღებას მობაასის მშვენირებას. მასთან რომ ხარ, ღმობიერი, ტკბილი და ნაზია ყველაფერი, რაც ირგვლივ ახლავს. მახსოვს ასეთი გრძნობა ბავშვობისას გამიამიცდია ჩვენს ტევრში, წყაროს ძირში: გრილა; ბალახი რბილია; ჩუმი შრიალი ფოთოლთა მოისმის; რიკრიკებს ქვებზე ლარიდან ჩამოვარდნილი წყალი, ფაქიზდება გრძნობა; მშვიდდება გონება; მაგრამ საკვირველია: ხშირად ისე ვყოფილვარ მოჯადოებული, წყურვილ-მოკლული, სავსე ლარიდან განუწყვეტელ მარგალიტად მომდინარე წყაროთი, რომ ცივი ანკარა წყალი, გვირგვინი იქაურობისა არ დაამილევი. სხვაგან კი ვსვამდი ღვინოს, რომელიც მძაგდა; წყალს, რომლის შედარებაც-კი არ შეიძლებოდა წყაროს ნექტართან.“

— შენ რაღა გინდა? ცოტა ნაწყენი შემოუბრუნდა ფიქრებიდან გამორკვეული ყმაწვილი თავზე მდგომს მსახურს.

— წერილი გაახლეთ.

— ვისგან?

— წირიშვილისაგან.

ყმაწვილმა საჩქაროდ დაიწყო კითხვა.

რაო?! კატო კუხიშვილს მიჰყვებაო? სანდროს?! ყველას მიათხოვებს მოძულებულს ქალს დედ-მამა, მაგრამ სანდროს?! სანდრო ხომ ღვთის ნააზრი არ არის და ადამიანის შექმნილი! ბატმა იფიქრა და ღრმა ტალახში ამოჩუჩქნა ვირის გასაზრდელი არსება—სანდრო, ალექსანდრე!...... მოიხსენე, უფალო, წიაღსა შენსა მხევალი ეკატერინე!“ დაცინვით წამოიძახა ყმაწვილმა.

— ბატონო, ბიჭი პასუხს ელის.

— ჰო, კარგი! მომიტანე საწერ-კალამი.

საპასუხო ბარათი მოკლე იყო:

„პატივცემულო ქალბატონო — სწერდა ლოგინში წამომჯდარი — დასაფლავების მომწყოპი საზოგადოების წევრი არ გახლავარ. პანაშვიდებზედაც არ დავიარები......“

ნ. ლორთქიფანიძე

აღტაცება

ვიშ სიხარული! ვიშ აღტაცება!
სულის მოლხენა და აყვავება!
გაზაფხულისა ტკბილი სიმღერა!
ჩემი მშობელი მეფე—ბუნება!
გულსა სწადიან ყველა ერთად სთქვას,
მაგრამ ენა არ ემორჩილება
და დიდი გრძნობა სიხარულისა
აღმოუთქმელი კვლავ გულში რჩება.
მუნჯი ვარ: სიტყვას ველარ ვახერხებ;
გული ბუდიდან იწევს აღგზნებით—
მსურს მთელს ბუნებას დავხედო მაღლით,
მსურს ზე ავფრინდე არწივის ფრთებით!..

ი. მჭედლიშვილი

გ. ვ. გედევანოვ-ვირაღიანი სხვა და სხვა როლებში.

კნუტ გამსუნი

კნუტ გამსუნი

(დასასრული იხ. „თეატ. და ცხოვ.“ № 16)

კნუტ გამსუნისათვის სიცოცხლე—მისმიერ შექმნილი ზღაპარია. ამ ზღაპარ-სიცოცხლის ერთად-ერთი ფერია სიყვარულია. ეს სიყვარული გამსუნის შემოქმედების ძირითადი მოტივია; გამსუნის სულისკვეთება სიყვარული, სიყვარული განუყოფელი, დაუჯილდოებელია, მტანჯველი—ბრძოლა ორი სქესის შორის, ბრძოლა სტიქიური, ტრაგიული. გამსუნის სიყვარულის ზოლი დაკლაკნილია, დახლართული; იგი ყოველთვის უეცრივ ჰქრება...

ამ გვარია სიყვარული **„პან“**-ში, **„ვიქტორიაში“**, **„რედაქტ. ლინდე“**-ში, **„სიცოცხლის დრამა-ში“** **„მაწანწალებში“**; ამ გვარი სიყვარულია ტერეზიტას ყოველივე ძიება. კნუტ გამსუნი დაფიქრებით ხატავს სიყვარულის სხვადა-სხვა მოტივებს. იოჰანსის უმწიკვლო სიყვარულის გარდა, პოეტმა იცის ის ბაღებიც, სადაც აღმოცენებულა გრძნობიერების იდუმალი, და მასთან საზიზღარი სოკოები. გამსუნის ნაწერებში თქვენ შეხვდებით სიყვარულს, რომელსაც თავდავიწყებამდე მიჰყავს ადამიანი (**„სიყვარულის მონები“**) და სიყვარულს ტრაგიკომედიულს (**„საბელი დედოფალი“**).

გამსუნის ნიჭის მძლავრი მხარე—მოქალაქეთა წვრილმანობის-გამო აღშფოთებაა. გამსუნის ეს აღშფოთება სატირიულ პათოსს აღწევს. Epater les bourgeois—მისთვის შვებაა: გამსუნი ჭკვიანი მეთვალყურეა, იგი ყველაფერს აშკარად ხედავს, რის გამოც მისთვის უცხო არ არის სიბოროტე.

გამსუნს ეზიზღება ნორვეგიელი მოქალაქის ფანტაზია, რომელიც შვრიაზე აღმოცენებულია. ნორვეგიელი მოქალაქის წვრილმანობას, უმიზეზო კმაყოფილებას გამსუნი დასცინის ყველგან: „ახალ ქვეყანაში“, „რედაქტორ ლინდეში“, პროფესორ გილინგის ხატებაში. იგი აღშფოთებით ხდის ნიღაბს ჟურნალისტების ოინებს, რისხვით ატყდება მოქალაქეთა ფუქსავატობას, წვრილმანობასა და უგუნურ მედიდურობას. ამასთან უნდა აღვნიშნოთ, რომ გამსუნის ამგვარი აღშფოთება არ არის შედეგი შეხედულებათა რომელიმე სისტემისა. ამგვარი აღშფოთების მთავარი მიზეზი გამსუნის ტემპერამენტია, არტისტიული ბუნება მწერლისა. ბრანდესის სიტყვით, კნუტ გამსუნს უყვარს თავხედობა, ეშმაკობა, სკანდალი მხოლოდ იმიტომ, რომ ყოველივე ეს საჭიროა მისი გენიალობისათვის.

რაიცა შეეხება გამსუნის ფილოსოფიურსა და საზოგადოებრივ შეხედულებათა, ისინი ძალიან ბუნდოვანი არიან, ვინაიდან მათ საფუძვლად უდევს ნიცშეს ფილოსოფიის უბადრუკი, ვულგარული კომენტარიები. გამსუნის ტრილოგია („აღსავლის კართან“, „დრამა“, „საღამოს ცისკარი“) სავსებით ააშკარავებს გამსუნის მსოფლმხედველობის სიღარიბეს. ამ დრამების გმირი პროფესორი კარენო ახალ მეტაფიზიკაზე ოცნებობს, სწადია ყოველდღიურ სინამდვილის შეცვლა, დროისა და სივრცის კატეგორიათა ლიკვიდაცია; მისი სურვილი დღე და ღამე იცვლებოდეს ყოველს ოთხ წუთში. ქვეყანაზე არაფერია აბსოლუტიური—ამბობს კარენო—ამიტომ კვარცხლბეკზე ქიმერა უნდა იყოს გამეფებული. კარენოს (ოგივე გამსუნის) საზოგადოებრივი შეხედულებანი უფრო განსაცვიფრებელია. კარენო წინააღმდეგია საყოველთაო განათლებისა, პარლამენტისა, პოლიტიკისა, დემოკრატიზმისა. იგი მომხრეა ახალი ნაპოლეონის მფლობელობისა, საზოგადოთ კარენოსათვის მსოფლიო ხაოსია: ცხოვრება ჩირადაც არა ღირს. სამართლიანობა—უსინათლო მხეცია. იგი განურჩევლად იძიებს შურს. კარენოს აზრით, სამართლიანობა ბრიყვი ტიუა, რომელსაც ჩექმები უკუღმა აცვია—ქუსლებით წინ. ამის გამო ვინც სამართლიანობას კვალ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

და კვალ მისდევს, იგი გაცილებით შორდება მას.

სიცოცხლე—დრამაა. უბედურება სტიქიური და არავითარი დამოკიდებულება არა აქვს საზოგადოების გულისნადებთან, ან სოციალური არსებობის ფორმასთან. საზოგადო სიდუხჭირეკი არა—ციება, გადამდები სენი, ცეცხლი, შიშველი ღუპავს ხალხს. ამგვარი სტიქიური უბედურებაა სიბერეც. ორმოცდა-ათ წელს გადაცილებულ ადამიანს აღარ შესწევს ძალა დასტაბეს სიცოცხლის სიამით; იგი ღალატობს სიჭაბუკის დიდებულ იდეალს და სტანჯავს ხალხსაც და სიცოცხლესაც. ამგვარი ადამიანი უნდა მოკვდეს. მოხუცი კარენოკ კინალამ მსხვერპლი გახდა თავისივე მოწაფის—ტარუსი, რომელიც აღაშფოთა კარენოს ღალატმა: კარენომ უღალატა თავის რწმენას და თეთრი კენჭი მისცა საყოველთაო განათლების ბიუჯეტს.

V

აშკარაა, გამსუნის შემოქმედებას არ ასულდგმულებს სოციალიური მოტივები. რჩება სიყვარული, რომელზედაც ჩვენ უკვე გვქონდა ლაპარაკი; რჩება ლეგენდა, რომელსაც ჭმნის თვით პოეტი, რჩება მისწრაფება ბუნების წიაღის-მიმართ.

გამსუნის რომანი ,,პანი'' ჭიმნია, ტკბილი საგალობელი ბუნების მიმართ. ეს რომანი ქებათა-ქებაა ძლევა-მოსილის პანისა, მისი ძლიერებისა და სიყვარულისა. კანის სულთქმა ისმის ყველაფერში: ქარიშხალშიაც, წყნარ სიოშიაც, ჩრდილოეთის ზამთრის თეთრ ღამეებშიაც, ჩრდილოეთის დიდებულ მთიებშიაც.

არც ერთს მწერალს-პოეტს არ შეუთვისებია ასეთის აღფრთოვანებით ბუნების საიდუმლოებანი, ასეთის სიხარულითა და სიყვარულით არ შერთვია მშვენიერ ბუნების ზეიმსა და მის დიდებულ სიცოცხლეს. ყოველივე ეს შესძლო მხოლოდ კნუტ გამსუნმა. ამის დამამტკიცებელია მისი რომანი ,,პანი''. ამ რომანის გმირი ლეიტენანტი გლანი თავის მხეცურ მსოფლმხედველობით—სავსებითი აღბეჭდვაა მამაკაცის იდეალისა, როგორც ეს იდეალი წარმოდგენილი აქვს გამსუნს. ქალის თვალწარმტაცი ტიპი—ეს ტერეზიტაა, რომელიც ეძებს მხოლოდ სიყვარულს, რომელიც ცოცხლობს მხოლოდ სიყვარულით, რომელიც უძლეველია თავის სტიქიური ენებათა-ღელვით, რომელიც ყოველთვის უკმაყოფილოა და სიყვარულისა და ენებათა-ღელვის დასაკმაყოფილებლად ზიზღით სთელავს ფეხქვეშ სიცოცხლის ყოველსავე საკითხს. ტერეზიტას სულში შეუძლებელია ორი გრძნობის არსებობა. იგი გაბედულად თანხმდება დანაშაულის ჩადენას, თუ ეს დანაშაული მის ბუნების ძირითად მოტივს არ შელახავს.

დასასრულ, მეტი არ იქნება გამსუნის სტილის დახასიათება. სტილი ადამიანია. გამსუნის ინდივიდუალობასა და მის სტილს შორის სრული თანახმობაა. გამსუნის სტილი იმპრესიონისტის სტილია; იგი უსაშუალო შთაბეჭდილებათა გამომხატველი ენაა, რომლის ტონი სიყრმისაებრ ჩვილი და გულუბრყვილოა. გამსუნის მოთხრობას არა აქვს გეგმა, თეორეტიული სქემა. შთაბეჭდილებანი მიჰქრიან განსაცვიფრებელის სისწრაფით და თანდათანობას მიუჩვეველნი, საშინელს ფერხულს უვლიან. ხატებანი სწრაფლ იჭრებიან ავტორის სულში. სინამდვილე ჭრება და მის ადგილას იტერს გალუცინაცია. ყოველივე ეს არ ითქმის გამსუნის დრამების შესახებ. მისი ტრილოგია დაწერილია რეალისტური ტონი.თ სცენიური და ტეხნიკური მოთხოვნანი ოსტატურად არის დაცული.

კნუტ გამსუნი ინდივიდუალისტურ ლიტერატურის მეტად საგულისხმო მოვლენაა. მისი შემოქმედება გვაგონრობებს, რომ ადამიანში დამარხულია ჯერედ დაუხარჯავი ძალი, რომ ეს ძალა მშვენიერია, მომხიბლავი. მაგრამ მისივე შემოქმედება გვამცნობს, რომ ეს მშვენიერი, მომხიბლავი ძალა უნდა დაიღუპოს, ვინაიდან ადამიანმა გადალახა კავშირი თვის და კულტურის, კაცობრიობის შორის.

მშვენიერია ინდივიდუალიზმის სულის კვეთება, სურვილი სრულის განთავისუფლებისა. მცხინვარეა ლამაზი სიცოცხლე ადამიანისა, მისი პიროდი განცდა. მაგრამ ამასთან ერთად შესაბრალისია მარტოდ შთენილ ადამიანის უძლურება. არ უნდა გვავიწყდებოდეს, რომ ადამიანი სოციალური არსებაა. მისი პიროვნების ზრდა-განვითარება, მის განცდათა სისრულე და ავტონომია შესაძლებელია მხოლოდ მაშინ, რო-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დესაც პიროვნებასა და საზოგადოების შორის სრული თანხმობა, ჰარმონია დამყარდება. რასაკვირველია, ამასთანავე საზოგადოებაც გონივრულად უნდა იყოს განვითარებული და სოციალური არსებობის ფორმა აუტანელ უღლად არ უნდა აწვებოდეს ადამიანს. ხოლო თუ იარსებებს უთანხმოება პიროვნებასა და კოლექტივს შორის, თუ სულმოკლე ადამიანი კვლავ გაექცევა „ცხოვრებას საშინელს, შემმორკველს, აუტანელს", ადამიანის ფაქიზი პიროვნება მუდამ სიკვდილის მსხვერპლი შეიქნება.

ამ მხრივ კნუტ გამსუნის პოეზია — მომაკვდავ ულტრა-ინდივიდუალისტურ ირრაციონალურ შემოქმედების უკანასკნელი გამოძახილია.

პეტრე დადვაძე

† ბიერსტერნე-ბიერნსონი

მეცხვარის ოდება

გაზაფხულდა... თოვლი დადნა,
აყვავილდა მთა და ბარი,
აღარ მქონდა ზამთრის შიში,
გამოვშალე ჩემი ცხვარი.
იქვე ველზე საამურად
ია ნაზად გაშლილიყო
და ცის ნამი ყვავილებზე
მძივებივით ასხმულიყო.

მაგრამ, დახე, სუსხმა ქარმა
დაჰკრა, კუდი მოიქნია,—
გადამიტანა მინდორ-ველზე
ჩემი ტურფა გულის ია;
და ამ ველზე ჩემი ცხვარი
აღარც ერთი დამდგარიყო,
შემწყვდეული ბნელ ფარეხში
მძიმე სუნით გამწყდარიყო!..

გ. შიხიანი

* * *

(ვუძღვნი ფ. ჯ.-ს ასულს)

ციური ცვარი დაეცა გულზე
იას, შთენილსა ობლადა ველზე;
ზედ დაფრქვია ცხარე ცრემლები
და დაუკოცნო ორთავ თვალები
ცვარის შეხებით იამ იხარა,
და მის მკლავებზე თავი დახარა,—
სამოთხის ხმები მოესმა ყურში
და ცვარს მხურვალედ ჩაეკრა გულში!..

ნაპოლეონი

13 აპრილს, დმითა, ბარიზში ხანგრძლივ ავადმყოფობის შემდეგ გარდაიცვალა ნორვეგიელი ბოეტი და დრამატურგი **ბიერნსონი,** დაბადებიდან 77 წლისა, ერთ დრის ობსენის მეგობარი, ხოლო შემდეგში მისი მოწინააღმდეგე. დიტერატურული და სათეატრო წრე საკმაოდ იცნობს ბიერნსონისა და ობერსენის შორის შუღლს. ეჭვი არაა, ობსენი გრანდიოზული გენიალობაა, მაგრამ ბიერნსონი უფრო ჭუმანისტია, მგრძნობიარე გულის პატრონი. ეს თვისებები ბიერნსონისა თავმდებია, რომ იგი ხასიათოთაც სჯობდა ობსენს. დიდებულ ობსენს ადიშოთებდა და მოსვენებას არ აძლევდა ბიერნსოის სახელი. არც გასაკვირველია ვინაიდან ბიერნსტონმა სულ ადგილად მოიხვეჭა სახელი, მაშინ როდესაც ობსენი აუტანელი შრომით დაჯილდოული და ამედ-მოხდილი, იკოფვდა ეკლასნარით დაფენილს ვიწრო ბილიკს. ბიერნსონის თეზი უფრო მარტივია და ყველასთვის აშკარა; არსებითად რეალისტური მისი ფსიქოლოგია, ხან და ხან მისტიკურ ჩაღრმა კახეეული, სრულებით არ ეხება სიამქვეყნიო უბესრულს. ბერნსონი თავის დროის შვილია; ამიტომ არის იგი ასე გაღმერთებული, ამიტომ ადიდებს მას თანამედროვე საუკუნე. ობსენი თავის არწივის თვალებს ავდებს ბურუსში გახეეულს იდუმალ მომავალს; ამიტომ არის იგი ასე გაუგებარი თანამედროვეთათვის. ქრისტიანიაში, ქალაქის თეატრში, შესავლთან, სდგას ორი ქანდაკება—ობსენისა და ბიერნსონის, ეს ქანდაკება მაშინ ადამართა, როდესაც მსოფლიო დიტერატურას ორივე არწეთი ტოტსხალი ეოო, ასდა-კი ორივეს ისტორია დაეპატრონა; რათა ადიდოს მათი სახელი ამიერიდან უკუნისამდე.

მდგდალ შვილი, ბიერნსონი დაიბადა 8 დეკემბერს 1832 წელს. ჩვიდმეტი წლის ბიერნსონი ჩაი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რაცხა სტუდენტთა უნივერსიტეტში. პირველი ცდა ახდგაზდა მწერლის ბიერნსონის მარცხით დასრულდა მაგრამ ამ მარცხს არ შეუშინდა ჭაბუკის გული. არადამიანურმა შრომის მოყვარეობამ და ზნეობრივმა სიფაქიზემ ჩქარა საქვეყნო სახელი მიაკუთვნა ბიერნსონს. ამისენისაებრ, ბიერნსონიც ერთ ხანად დირექტორად სუფლისწულო თეატრს. 1870—1872 წლებში ამ ხანა სკეფთარი თეატრი, რომელი სცენაზე პირველად წარმოდგენილი იქმნა ბიერნსონის პიესები.

რუსეთში ბიერნსონს ნაკლებად იცნობენ, ვიეემ დასავლეთ-ევროპის სხვა კუთხეებში. იქ ბიერნსონის პიესებში „laboretis“ („ვიშრომოთ“) და ბევრიც სხვა ეოველი სერიოზული სცენის რეპერტუარის დედა-ბოძს შეადგენენ. რაიცა შეეხება რუსეთს იგი დაახლოვებით იცნობს სამს პიესას. ერთი მათგანი, სახელდობრ „მრავამ სტუარტი“ ამ ოცი წლის წინად დადგმული იქმნა ალექსანდრეს თეატრის სცენაზე. ბიერნსონის სტუარტი სრულებით არა ჭკვეს შიდერის სტუარტს. ბიერნსონის მრავამი დედაკაცია მისი ხასიათი ენთუსიანია, თავისებური. სუბიექტიური ბიერნსონის „მრავამ სტუარტმა“ მეტადროთ ვერ მოიკიდა ფეხი რუსეთის თეატრის რეპერტუარში. სამაგიეროთ, მისმა პიესამ „ხელოთამნენი“ დიდი მოთქმა-მოთქმა გამოწვეა და ხანგძლივად დეემკვიდრე რუსეთის სცენაზე, პიესის მორალურმა თეზისმა — მამაკაცმა შეუდლებამდე უნდა დაიცვის თავისი სქესის უმნეოება — ძალიან მიიზიდა სიზოგადოება. ეს ის ხანა იეო, როდესაც ზემოხსენებული თეზისი არცა ვის ახსოვდა, ვინემ ტოდსტოის, „კრეიცეტიის სონატას“ რადგ არ ახდა ეოველად ბინძურ მხარეს მამაკაცის უფლებისას. მეს შემდეგ ბეკერჯერ დაუდგამთ „ხელოთამნენი“; ახლახანაც დასდგეს იგი ალექსანდრეს იმავე თეატრში, მაგრამ ხალხი ძველებურის ეურადღებით არ შეეკეგა მას. არც კასკეკერეველია, ვინაიდან თანამედროვე სიზოგადოების ეზრით „სქესი ბრობლემებში კიაცვითოს; ესა მიზეზი, რომ სკოვსიმეერ გადაგდებული ხელთამნენი სიზოგადოებას „vieux gau“-თ მოეჩვენა.

ბიერნსონის მესამე პიესა „კეკოტრეუელი“-ს ბედმა გაუღიმა. იგი პირველად წარმოდგენილი იქმნა სუვორინის თეატრში და მეს შემდეგ ბევრჯელ გამეორებულა. რაც შეხება სხვა პიესებს, ბიერსონისს, მათ თითქმის არც კი იცნობს რუსეთი.

რადა თქმის ქართველს ლიტერატურაზე. ქართველს თეატრზე, რომელთაც დასავლეთ-ევროპის ბევრს მწერალს არც კი იცნობს. ბერნსონს უნდა ვიცნობდეთ ჩვენ. მისი მშობელი ერაც ერთ დროს ჩვენსავებრ დამონებული იეო, მაგრამ სამშობლოს მოტრფიალეთ ძალმომრეობაზე აშენებულ უნაის ძალაეე დაუეენეს წინ და თავის მშობელს აკვანს თავისუფლება მიანაჭეს. მაგრამ არა მარტო ამიტომაა საეურადღებო ჩვენთვის ბიერსონის სახელი **ბიერსონი ფაქიზი, ნამდვილი ადამიანია.** მისი დეეაზი ზნეობრივი სისუფთაეეა, უმანკოება, სახელმწიფოთა შორის მეედრეობა. ბიერსონში დეეაეის კეკეერესა და ეურეტანიზმის სული. ამავე დროს ბიერსონი ოპტიმისტია, შრომის მომდერალია და პროგრესის მოტრფიალეე. ბიერსონის ჭეემანიზმი, ოპტიმიზმი და რწმენა ტურგენეეესის თუ შეედრება და როგორც დოსტოეეესკის არ შეეძლო გულ-დამშვიდებით წარმოეთქეა ტურგენეეის სახელი, ისე ისევნი, მეადმ დადგრემილ და გულჩათხრობილს, ეეკავრებოდა ბიერნსონი. ეს ორი ბუოჯი ნორეეეკის თეატრისა მომასწეალებელია რადაც ბოლიარმაისა: თუ მეკელი ოდესმე მოულაქეტების კრაეეა, მაშინ ისევნის მსოფლიოდგენლობა სავსებით ეზიარება ბიერნსონის თეატოსაზრისს.

ციხკარი

† მ. ლ. კროპოვნიცკი

უკრაინამ დაკარგა სამშობლო სცენის ერთი სიუკეთესო ხელოვანთაგანი. უკრაინა ვედრ ინდავეს კრიტიკეტიკეის დაკეერებულს და მოხდენილს თამაშს.

ჯერ კიდეე ახდგაზდა იეო კრიტიკეტიკეი, სიმსახური რომ მიატოვა და შეუდგა სცენაზე მოდეეწეობის დიდი ხნიო შეგუებეულ სეეეალის განხორციელებას.

1871 წლიდან ჩვენ ვხედავთ კრიტიკეტიკეს, როგორც აქტიორს, ცხოველ ნიჭით ჯილდოებულს. ვიცნობთ მას, როგორც რეჟისორს, კამეტდიდს და დაკეერებულს. ვიცნობთ მას—უკრაინის სცენის **მამას** და ამეეკეებელს.

კრიტიკეტიკეამდენ აკრძალული იეო უკრაინელ პიესების წარმოდგენა... კრიტიკეტიკეამ პირველმა მოიბოვა უფლება ამ პიესების დადგმისა და მათ საძარკეველი ჩაეკარა უკრაინელ თეატრსა. ამ ხნიდან კრიტიკეტიკეის სახელი ჭქეხს და გრეკეინაკ მთელს რუსეთში...

კრიტიკეტიკეი ცნობილია აკრეთეე, როგორც დრამატურგი. მის კალამს ეკეთეინის ოცამდე სიუკეთესო პიესა, 1882 წელს პირველად გამოდგა მისი პიესების კრებული. 1885 შეორედ გამოიცა და 1895 წ. მესამედ.

მ. დ. კრეპეიფიცეი გარდაიცვალა 8-9 აპრილს 1910 წ. ოდესიდან ოდესამდე მოგზაურობის დროს.

კრეპეიფიცეის მოდაწყობა დიდს შესანიშნავი უერაინის თეატრის ისტორიაში. **ცრემლი**

ნინო

ცისა ნიავი, ცვარი და ნამი
მკრთალს პირისახეს ეფინებოდა,
როს ჩამოკკრავდი ჩანგურს ნაზს თითებს
ყოველი სმენად გარდიქცეოდა.
ციურ სიმღერას, ვითა ბულბულსა,
ფიქრით მოცული ვუდგებდი ყურსა!
შენ კი, ლამაზო, განუწყვეტელად
ჰკრავდი, დაჰკრავდი მომხიბლველ სიმსა
და ზედ დამღერდი ნანას საამოს
ვითარცა დედა თვის ერთგულ შვილსა!

დათა აღლაძე

მუსიკოსი კ. ფოცხვერაშვილი

ექვსი წელიწადია რაც ქართული მუსიკის შესწავლა-შემუშავებას შეუდგა. ამ ხნის განმავლობაში ჩვენში და რუსეთში გამართა თერთმეტი დიდი კონცერტი. მრავალ სიმღერებსა და რომანსებს გარდა დასწერა ტოტხალ სურათებანი სიმფონიური ესკიზი „**ბრძოლა ამირანისა ბაებაყ დევთან**„ და ერთ მოქმედებიანი ოპერა-ორატორია „**კერპთა დამხობა**“ ორივე ეს ნაწარმოები ქართულ ხალხურ თქმულებასა და ჭინკებზეა აგებული. რუსეთის სტატისტიკა ქალაქების სიმუსიკო კრატიკოსები ბ. ფოცხვერაშვილს, როგორც კომპოზიტორსა და დირიჟორს, დიდის პატივით იხსენიებენ. ახლა გრძლდება მუსიკოსი ბ. ფოცხვერაშვილი უკვე შეუდგა მზადებას და მალე მუშ რიცხვებში ქარო. თეატრში გამართვს კონცერტს.

გ. ვ. გედევანოვის იუბილეს გამო

ხუთშაბათს, 6 მაისს „არტისტიულ საზოგად.“ თეატრში ორი მოძმე ერის სცენათა მელპომენა სიხარულით გაუხსნის გულს თვის ერთი მსახურთაგანს **გ. გედევანოვ-მირალიანის** პატივსაცემლად შეკრებილ საზოგადოებას...

ეს მხნე მუშაკი მთელი მეოთხედი საუკუნე დაუღალავად ემსახურებოდა სასცენო ხელოვნების ღმერთის მისწრაფებათა გავრცელებას ხალხში...

გ. გედევანოვმა თავისი საპატიო წვლილი შეიტანა სამძიო-სამეზობლო ტრაპეზზედ შესაწირავად...

ჩვენს სცენას ჰყავს პიონერები, ოცდაათსა და ორმოც წელს ნამსახურნი მსახიობნი რომელთაც, დიაღაც რომ ნარეკლიანი გზანი გადაქელეს და მაღლიერ საზოგადოებას ჯერ მათი იუბილეთა გარდახდა ვერ მოუსწვრია, მაგრამ იმდენად უფრო სიამოვნებით ვეგებებით გ. გედევანოვის იუბილეს, რომელმაც, როგორც სხვა ტომის შვილმა, შოვინისტური კედლები გაანგრია და ერთგულად ემსახურა ჩვენს სცენას... ამ მხრივ ივიც ერთი პიონერთაგანია...

ქართველნი და სომეხნო, სცენის ეს დაუღალავი მუშაკი ჩვენის გაერთიანების ერთიმესვერთაგანია სცენაზე...

ახალგაზდმნო, თვალი გადაავლეთ გ. გედევანოვის განვლილ ნაშრომსა და ისწავლეთ, რა გზით შეიძლება ჩვენს სამეზობლო ასპარეზზე მუშაობა... ი—ი

* *
*

მაღლა მთიდან ჩანჩქერი ხტის—
დაბლა სიპებს ეხეთქება,
მედიდურად ღრეჭ.ალდეს ებრძვის,
გზას მიკვლევს, არ ჩერდება.
თან ცრემლს ჰღვრისდა თან ჰქუხს მედგრად,
არ ეძლევა მდუმარებას,
შეუპოვრად ზედ ასკდება,
ვინც მას უშლის მისწრაფებას.
ჩანჩქერისებრ გზას მივიკვლევ,
მუხთალ ბედს არ ვურიგდები;—
ჰე, სოფელო!—შემახვედრებ
რასაც ველტვი ვესწრაფები?!

ვ. ალუღვიშვილი

დ ი ქ ტ ი ა

ფრანგულიდან

ტეხნიკური მხარე

I

ხმა

ტეხნიკური მხარე დიქტიისა დამერეულია ორ საკანზე: ხმისა და გამოთქმაზე, ტონისა და სიტეკვაზე. ხმის ორგანო კანსხვავდება ხელოვნის და სმენის ორგანოებისაგან იმითა, რომ ოპერაცია, მოქმედება ამ ორი უკანსასკნელისა არის უნებური. კაცმელი თუ არა თვალებს—სინათლეს, კაცდები თუ არა ეუერებს—ხმაურობასა, თქვენ ჭეშდაგი და ისმენთ თქვენდა უნებურად. ხმის ორგანო-კი სულ სხვა. იგი მოქმედობს მხოლოდ მაშინ, როდესაც ეს თქვენი სურვილია: ადამიანი მაშინ დაპრაკობს, როცა მის ჭსურს. ეს პირველი განსხვავეაა.

მეორე განსხვავება. თქვენ არ შეგეძლიანთ ხედვა ისე, როგორც თქვენ ეს გსურთ, არ შეგეძლიანთ ისმინოთ ისე, როგორც გინდათ, თუ, რასკვირველია, არ მიჭმართავთ რაიმე ხელოვნურ საშუალებას, მაგალითად, ბინოს არ დიდეგამთ ეუერებში, ან კიდეგ თვალებზე პირბალეს არ ითეარებთ. ხმა კი სულ სხვა; თქვენ შეგეძლიანთ ითეარეთ მარდად ან ძლიერ, ეკერიალთ, ან ჩუმად; თქვენ ისე აწარმოებთ ხმის მოქმედებას, როგორც გსურთ, იგი ემორჩილება თქვენს სურვილს. აქედან ნათლად ჩანს, რომ არ შეიძლება კაცმა შეისწავლოს კარგა სმენა, კარგა ხედვა (მე მატერიალურ ოპერაციებზე ვლაპარაკობ), და მაშასადამე არ არსებობს ისეთი ხელოვნები, რომლის დახმარებით, საშუალებით შესძლოს კაცმა კარგა ხედვა და სმენა, მაშინ, როცა კაცს ადვილად შეუძლიან შეისწავლოს კარგა დაპრაკი, ხმის ხმარება, რადგან, როგორც ვსოქეი, ხმის მოქმედება ემორჩილება ადამიანის სურვილს.

ვეტლები კარკვეეთი ავსხსნა ეს განსხვავება.

ხმის ორგანო მარტო **ორგანი** არ არის, არამედ **ინსტრუმენტიც**, ინსტრუმენტი, როგორც მაგალითად, პიანო. რა ახსნითებს პიანოს? მისი კლავიატურა. რისგან შესდგება ეს კლავიატურა? რვადენიმე ს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შესანიშნავ სიტყვას და მონდოდგებს. ბატონმა ბიერსონმა (სიფრანგეთის გამოჩენილი ვეფხოსანი) მაინცა რომ ერთხელ მან სასაზრდოდ სქ�წაკვა, რადგან თავისი სიტყვა მაღალ ხმით დიაწყო შეგდოთ. „რასაკვირველია, მაღალმა ხმამ, რომელიც სიტყვას დროს ეფრო მაღალ მიდიოდა, დადალ და დადალულობამ ამოჩქმალ ჯკუნზე. დაბალი ხმა თუმცა ორატორს და მაშასადამე ჯკუს, იმდენად არა ჭდღალ, როგორც მაღალი ხმა, მაგრამ იგი მოსაწყენია, ერთგვარი (მონოტონური). დაბალი ხმა ე. ი. დაბალი ნოტების ხმარება ხმირად, თითქმის ყოველთვის ჭდღალ მმენელს, რადგან იგი ეურუ ძაბუ. სიფრანგეთის გამოჩენილ მსახიობს ტალმაზდო ჭეფრად ეს სუნი, ხმირად ხმარობდა დაბალ ნოტებს, მაგრამ შემდეგ საბედნიერად ბალე მაჭეფდა, რომ ეს დადა ნაკალი იყო, და ერთი-ორჯელ რომ გამოალანძდეს, მაგალ ეკალფრა ეს ნაკალი. დაიდ ხმის მუშაობა უნდა. მუშაობა ასწორეს, ამგვრეს, ატაბობს ხმის, ერთი სიტყვათ მუშაობს დიქნეთ ხმაზე ასეთივე ეკოვენა ჰქონ, როგორც მომდერალ ხმაზე.

ხმირად ამბობენ, გამოჩენილ მსახიობებმა, როგორც მაკალთან ტალმა, ფუნრეკ, სალვანინ, **გაიკეთეს ხმაო;** ეს სწორე არ არის, ხმის გაკეთობა არ შეიძლება, მაშინ, როდა იგი არ არსებობის, წინასწარ შემოხვევაში ასი დაკარგვენ არ შეიძლებოდა; არა, ხმა კი არ **გაიკეთეს** ამ არტისტებმა, არამედ მათ თავიანთი ხმა **გააასწორეს, განავითარეს,** კაცმა ჯობესენ, როგორც გიმნასტიკით ამაგრებენ სხეულს და ჭალეტეკს ახეკეენ. სწავლით შეეძლიანთ მოაბოდოთ ისეთი ნოტები, რომელიც წინად არა გქონდათ. ერთხელ, გამოჩენილ ბანმა მომღერალმა ქალმა მაღალრანმა სახოკადობა ალტეტებში მოიკვანა, იგი დაბალ ნოტიდან (re) ავიდა მაღალ ნოტამდის (re), ამგვარად სამი სიქტავი სულ „ტრეალი“. კაცარა რასაკვირველია, ასეთი ხმა მის ბუნებრივი ჭქონდა, მაგრამ მეოხებაკად ამისა ნახეკვარი შრომით მიაღწია. რიგა კონცერტის შემდეგ წავედით სტენრეზე (ამბობს ლეგეუნე) გაკვირვებაის ან ენტუზიაზმის გამოსაცხადებლად, მან მხაურველად გვითხრა: „ოჰ, მე ამ რეს დადხნს ვეძებდიო! ერთი თვე, რაც მე მის უკან ვდგები! უკვდგან თან ვდგები. რიგა ამბის ეთვრეზნი, რიგა ტანი ეიტვამ, რიგა ბორს ეიაბენ, და ერთ დიდს ჩეს წადის სიდრეში ეიპოვე, რიგა ეიტვამდი“. ამ მაკალითათ ნათდად ვხედავთ, რომ სწავლა და შრომა ხმასა მარტო კი არ აუმჯობესებს მას, არამედ მოსწავლეს და მშრომელს შესძენს ისეთ ნოტებს, რომელიც მს არ დაჭეკვა ბუნებით.

ერთხელ, კიდე, გამოჩენილი მსახიობი ქალი რაკელი თამბობდა როსთან „ატელიე“-ში. ადრე მახსოვს რომელ მოქმედებაში (ამბობს ლეგეუნე) ადრაზეში ხალხი ტირიდა, რადგან რაკელი ისე ამბობდა სიტყვებს ტირიდის ხმით.

წარმოდგენის შემდეგ რო ვნახე, ვკითხე: აი სცენამ ადამიანი დაგდალო ისე ტირიდით შეიქა. „მე ვსტირიდი? სრულიადაც არა, მე კი არა ვსტირიდი, არამედ ჩემი ხმა სტირიდა“.

მოდელი ხმის ვარჯიშობისა. აიდეთ ბაანგზე ან რომელიმე სხვა საკრავზე ის დაბალი ნოტა, რომელის სიმღერაც თავისუფლად შეგიძლია. მაგალითად ფსიქეთ ასეთი ნოტა გამოდგა დო. შემდეგ აიდეთ რომელიმე ფრაზა, რომელის უკანასკნელი სიტყვის უკანასკნელი ასო ან **ო**, ან **ა** ან **ი**. მაგალითად ფრაზა სიმღერიდან „ადრ ვიტი, ვის მივეგდო“. „დო“—ხმაზე დაიწყეთ ჩუმად, შემდეგ რაც კარგად ისუნთქოთ, „ადრ ვიტი ვის მივეგდო“ ან და მალო ხმით და უკანასკნელი — დო სულ მაღალ, რაგდენადც შეგიძლიანთ, მხოლოდ მმიმედ, ჯუჭარებდეთ. როდა სუნთქავ ადრ გეეოფთი, შეასუნთქეთ მაგრამ ნოტა გამოიეგაალეთ; ისე კი უნდა იყოს, მაგალითად, უკანასკნელი ოოოი, ან ააა, ან ااا—ჯერ მაღალ ხმით დაიწყოთ და შემდეგ უკლოთ ხმა, როგორც მომღერალები, ეს არ გამოდგების და მსახიობისთვის მაგალითლიც არის. სულ მაღალ ხმაზე უნდა მადალთან (tforto).

და ასე, ამ გვარად ახალთ ამ ნოტამდის, რამელამდისაც შეგიძლიანთ მხოლოდ სიბრთხილე გმართებთ. უფრ მაღალი ნოტები არ აიღოთ ე. ი. ძალა არ დაატანთო თქვენს თავს.

ამასთანა ვარჯიშობისთვის დღეში 15 წუთი სრულიად საკმარისია, მეტი არც კი ვარგა. პირველ ხანებში, ძნელი იქნება შეჩვევა, ეკლიც აგტკივდებოთ, მაგრამ ეს ეკლის ტკივილი და სიძნელე მალე ტკივდების და - ხმის კვარაზე ამასთანა მუშაობის შემდეგ შეატეობთ თქვენს ხმის ცვლილებას.

ამასთანავე თუ ეკლმა ძალიერ გიწყოთ ტკივილი, სჯობია რამდენიმე ხანაი მოსცდოთ მუშაობა, და რაც ეკვილის ეს ტკივილი, ხელახლად. შეუდგეთ.

მამაკაცების (და ზოგ დედაკაცების), განსაკუთრებით მსახიობების, შეგიბრძოლად გუნრეკ, თუ ჭსერი ლამაზ ხმის მუშობაი მაახწოთ, ბევრი ბაბაროსი არ მოსწოთ, ბევრი არ ხვან ალკოგოლი და ნამეტნავად ერიდენ კვალეზრაბეული „სიეკვირულს“ ამბუ მაგრეეული ხმისთვის არა არის რა.

კიდე მეორე საკარჯიშო ხმისა ეს ხმა მაღალ კეთოდაა: ასწავლეთ ზაანგზე ფეიქსები, ბინოდოგები. რაც ეუნაგდეთ, და მაღალ ხმით, თითქმის ეკვირადათ, აკეთოთ. მაგრამ არც ამის უნდა გადაჭარბებთ. ერთი საათი, ან ორაა-ნახევარი დღეში საკმარისია.

ეს ვარჯიშობა ჯამის შემდეგ იმ წამსვე არ უნდა დაიწყოთ. დაცადეთ ერთი ან ორი საათი.

გეორგი ჯაბადარი

რედაქტორ-გამომცემელი **იოსეფ იმედაშვილი.**

განყოფილება „**პროგრესის**“ სტამბისა, სასახლის ქუჩა, თავად-აზნაურთა სახლი

სამანუფაკტურო ამხანაგობა

ნაზაროვისა და ოტიევისა

ერევნის მოედანზე, ქალაქის გამგეობის დარბაზის ქვეშ.

ყოველდღე მოსდით აბრაშუმის, მატყლის, ტილოს და ბამბეულის დიდძალი საქონელი

უკანასკნელი მოდისა

ამხანაგობა პატივცემულ საზოგადოების ყურადღებას მიაქცევს საქონლის ღირსებასა და დღემდის არ ყოფილ სიიაფეზე სყიდვა შევუვაჭრებლად 20—5

განცხადება.

ქართული მწერლობა საზოგადოდ ვერა სდგას კარგ ნიადაგზე, მაგრამ ყველაზედ უფრო მეტი უბედურობა კი ჩემ ნაწერებს ეწვია: ამ ნახევარ საუკუნის განმავლობაში ორი პატარა ტომის მეტი არ გამოსულა, მაშინ როდესაც რამდენიმე ათეული მაინც უნდა გამოცემულიყო. ამის მიზეზი ხელ-მოკლეობა და დაუდევრობა იყო. რადგანაც ეს ორივე მიზეზი დღეს თავიდან აცილებუ-ლია, მე თვითონ განვიზრახე სრული ჩემი ნაწერების გამოცემა ამგვარად: გამოვა კრე-ბული ყოველ თვიურად, წელიწადში თორმე-ტი წიგნი, ორას ფურცლიანი. პირველ ას ფურცელზე იქნება დაბეჭდილი ჩემი ახალი ნაწერები ჯერ სრულიად არსად დაბეჭდილი და მეორე ასზე კი ძველი, უკვე სხვა და სხვა ჟურნალ-გაზეთებში დაბეჭდილი აქა-იქ, მაგრამ გასწორებული და შენიშვნებით, თუ რა დრომ და ვითარებამ გამოიწვია ეს ანუ ის თხზულება. (მასალები მთელი წლის ე. ი. 12 წიგნისა მზადაა).

წლიური ფასი ერთი თუმანი, რომელიც განაწილდება ოთხად. თითო წიგნი-კი ეღი-რება თითო მანეთი.

ხელის მოწერა მიიღება ჯერ-ჯერობით: თბილისში, წერა-კითხვის საზ. კანცელარია-ში, ქუთაისში მთავრიშვილისა და ისიდორე კვიცარიძის წიგნის მაღაზიებში, დაწვრილე-ბით შემდეგში.

აკაკი.

მიიღება ხელის მოწერა 1910 წლისთვის

ყოველ-დღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

„ჩვენი გაზეთი“

1910 წელსაც გამოვა იმავე პროგრამით, რო-გორც წინად გამოდიოდა. გაზეთი წლიურათ ეღირებ თბილისში და თბილის გარეთ 7 მან., ნახევარი წლი 4 მან., საზღვარგარეთ 14 მან. წლით, ნახევარ წლით 7 მან., ხელის მოწერა მიიღება თბილისშ „მომავლი“-ს კანტორაში, ბათუმში, სამტრედიაშ და ჭიათურში რკინის გზის შკაფებში, ქუთაისში ის კვიცარიძესთან, ჩოხატაურში ს. თავართქილაძესთა —წიგნის მაღაზიაში, ოზურგეთში—მ. თალაქვაძეს თან, ხიდისთავში ნ. კობიძესთან, ფოთში—პ. ურუ შაძესთან.

ფულის გამოსაგზავნი ადრესი: Тифлисъ, тип „Шрома“, Калистрату Кон. Цуладзе.

განყოფილება „პროგრესის“ სტამბისა, სასახლის ქუჩა, თავად-აზნაურთა სახლი